

La casa consignatària "Antonio Surís e hijo", una empresa llorentenca a Cadis ()*

JOAN DOMÈNECH i MONER

És una mica difícil, atesa la manca de documentació municipal pel que fa als segles anteriors al XIX, determinar els antecedents de la família Surís, que trobem installada a Cadis al voltant del 1800. El cognom Surís, en temps passats, era molt freqüent a Lloret. Concretament, en el document que recull les respostes de la Universitat de la Vila a l'enquesta de l'Intendent Patiño, de 1716, hi trobem nou o deu caps de família que es diuen Surís, dedicats a oficis diversos. En una relació de matriculats de 1807 n'hi trobem, també, bastants. Ens inclinariem per creure que els Surís de Cadis havien de ser gent vinculada a la navegació. No seria pas el primer cas —tenim prou referències concretes d'altres— d'un patró o capità de vaixell que, a la llarga, prefereix la seguretat —física, almenys— de la vida mercantil a la inseguretat de la professió marinera. En el document de 1716 apareixen un Salvador Surís, un Josep Surís i un Guerau Surís, entre la gent de mar. En el de 1807 trobem un Josep i un Romà Surís, mariners, i, entre els patrons un Agustí, un Josep, un Sebastià, un Antoni i la vídua d'un patró que es deia Salvador Surís. Segons deduíem d'algunes de les cartes trameses als Surís de Cadis, en aquesta família els noms que abunden més tradicionalment són Antoni i Salvador.

El treball és centrat en l'estudi de la raó social "Antonio Surís e hijo", de Cadis, empresa pertanyent a una família de Lloret de Mar que actua de casa consignatària, o sigui, agent comercial entre Catalunya i Amèrica, en aquesta modalitat de comerç indirecte que, al principi, i durant tres quarts de segle es va concedir a Catalunya abans de la Pragmàtica de 1778. L'estudi s'efectua a partir d'un conjunt de cartes de l'època que s'han conservat.

(*) Comunicació presentada a les III Jornades d'Estudis Catalano-Americans —Barcelona, abril de 1988—, organitzades per la "Comissió d'Amèrica i Catalunya 1992", ampliada posteriorment amb nova documentació.

E S T U D I S

Ens fixarem més, doncs, en els Surís que portin aquest nom. Malgrat tot, també hem de dir que ens han informat que la família Surís que anem a estudiar –almenys els descendents– va tenir la casa al carrer de la Vila, abans carrer Major, al lloc que correspondria ara al núm. 15. Un empadronament fet per l'oficial major de la Secretaria del Governador de Girona, Bernabé del Campo, en virtut d'una ordre de 14 de març de 1808, ens situa dos caps de família al carrer Major, tots dos mariners, un d'ells Romà Surís i l'altre Agustí Surís. És el poc que podem dir com a tarja de presentació d'aquesta família. A partir d'aquí podem indicar diverses teories.

De totes maneres, això és una mica accidental per a aquest treball. Aquí, el que voldríem remarcar és, precisament, la presència d'una família lloretenca a Cadis, actuant de casa consignatària, i per tant, d'agent comercial.

D'ençà de la publicació de les investigacions dels professors C. Martínez Shaw, Delgado, Fradera, Oliva, Fontana i altres, que han aclarit les relacions comercials dels catalans amb Amèrica abans del Decret de Lliure Comerç (1778), hem pogut conèixer la relació de Catalunya amb Cadis, com a port bàsic per al contacte amb ultramar. La penetració catalana en la Carrera d'Índies durant el segle XVIII –diu Carlos Martínez Shaw¹– va passar per tres etapes: una primera, de comerç indirecte, que situa entre 1680 i 1756 i que divideix, al seu torn, en tres fases; una segona, centrada en la Reial Companyia de Comerç de Barcelona a Índies; i una tercera etapa, d'alliberament comercial, que té el màxim exponent el 1778. Durant aquest temps, la relació catalana amb Cadis s'estableix primer a base de consignataris gaditans, és a dir, corresponsals del país –persones o entitats– que representen els armadors d'un vaixell per a resoldre els assumptes relacionats amb la càrrega, que reben en dipòsit els diners o les mercaderies que un altre tramet, etc. Aquests corresponsals, després, aniran ja essent catalans instal·lats en el lloc bàsic de decisió. I més tard, sovintejaran els homes de negocis catalans que actuen a Cadis per donar suport comercial amb els cada vegada més nombrosos vaixells del Principat que s'aventuren per la ruta oceànica o que enllacen amb aquesta les altres rutes peninsulars o mediterrànies per a posar a l'abast determinats productes. Quan, poc abans del lliure comerç, ja trobem naus carregades a Barcelona, enviades cap al Nou Món, però registrades a Cadis, aquestes operacions justificaran la presència d'agents catalans a la ciutat andalusa. I així succeeix i, posteriorment, continua amb més intensitat. Josep M.

1. MARTÍNEZ SHAW, CARLOS: *El comerç català, del Mediterrani a l'Atlàntic a "El comerç català entre Catalunya i*

Amèrica. Segles XVIII i XIX". Diversos autors, L'Avenç. Col·lecció Clío n. 6. (Barcelona 1986). Pàg. 33.

Delgado ho remarca: "*Cadis, malgrat perdre el monopoli legal –diu– és el port més beneficiat per la reforma, pel fet de gaudir d'unes rendes de localització i d'unes economies externes inexistents en la resta de ports habilitats... Els comerciants catalans no van abandonar la pràctica de matricular-se al Consolat de Cadis*". I més endavant ens comenta l'obertura de magatzems per part dels exportadors del Principat i de dipòsits de matèries colonials per part dels importadors².

És en aquest context que cal situar –poc després del Decret de Lliure Comerç, si en el futur no arribem a poder demostrar una data anterior– l'existència a Cadis de la casa consignatària "Antonio Surís e hijo" que s'ocupa d'assegurar vaixells, negociar lletres de canvi, comprar i vendre matèries colonials (cacau, sucre, cotó...) o del país, per a exportar, (sal, grans, aiguardents, vins...), que és consultada, sovint, sobre preus, situació política, que rep quantitats de diner, que traspassa cartes, que busca nòlits per als vaixells, etc... Fem constar que, per cenyir-nos a la realitat, ens referim només a les gestions que hem trobat documentades de forma explícita en les cartes que hem pogut estudiar. Certament, com escriu Carles Manera³ sobre les relacions de mallorquins amb Cadis, "*el plantejament assenyalat es recolza en una precisa informació econòmica, atesa la correspondència... en què es detallen... sol·licituds de compra-venda de gèneres, preus, possibles canvis conjunturals del mercat i àrees favorables d'inversió*".

Fa de mal dir quan començà l'actuació dels Surís a Cadis. Sempre havíem pensat, però, vist el moviment navilier i comercial que portaren a terme els lloretencs dels segles XVIII i XIX, que Lloret no podia ser una excepció i que havia d'haver tingut agents comercials eficaços destacats en els ports principals –i a Cadis, sobretot–. Un bon dia vam fixar-nos que diverses cartes que figuraven en una collecció prefilatèlica del Museu Municipal (cedida pel Sr. Esteve Fàbregas) portaven l'adreça d'Antoni Surís, a Cadis, i vam intuir que la lectura del seu contingut podia obrir-nos una primera perspectiva de les relacions lloretenques i gaditanes. Vam tenir la sort que tot allò s'havia conservat per a exhibir-ne els signes externs que caracteritzaven el correu d'una època, etc., però com que abans, quan no existien o no s'empraven carpetes o sobres, era la mateixa carta, plegada, que feia aquesta funció, deixant el dors per a escriure l'adreça, en ésser ambdues parts insepa-

2. DELGADO RIBAS, JOSEP M.: *El miratge del lliure comerç a "El comerç català entre Catalunya i Amèrica..."*, op. cit. Pàg. 76.

3. MANERA, CARLES: "*El comerç dels mallorquins amb Amèrica al segle XVIII. Formes de penetració dins l'espai colonial*", a "*El comerç català entre Catalunya i Amèrica...*", op. cit. Pàg. 138.

rables, el contingut o carta també s'havia conservat i això ens permetia l'anàlisi dels textos respectius.

Aquelles cartes eren vint-i dues. Amb posterioritat hem pogut disposar de força documentació més. Dos assistents a les III Jornades Catalano-Americanes –el vilanoví Albert Virella i Bloda i el lloretenc Agustí M. Vilà i Galí–, en sentir el comentari-resum del nostre treball, ens informaven que disposaven, entre els seus papers, de més informació relacionada amb els Surís. En conseqüència, Albert Virella ens feia a mans, al cap de poc, cinquanta-dues cartes més, totes elles referides a les relacions comercials entre Antoni Surís –que és qui les escriu– i els germans Antoni i Josep Fabré, de Vilanova, datades dins l'any 1814 –només una a començament de 1815– i Agustí M. Vilà, al cap d'uns mesos, revisant un esborrany de correspondència del seu arxiu, ens facilitava el text de sis cartes més, sense firmar –justament perquè, com hem dit, es tractava d'un esborrany–, però que devien ser escrites per un Surís Esqueu i eren adreçades cinc a Antoni Surís, de Cadis, i una a un seu germà –Joan Surís i Esqueu– resident a Trujillo (hi ha diverses ciutats amb aquest nom; suposem que es tracta de la de Veneçuela). Aquestes cartes són de 1815 i 1816.

La redacció definitiva del treball presentat a les III Jornades esmentades s'ha ampliat, doncs, i inclou aquestes aportacions. Ara bé, insistim-hi: de moment, les nostres troballes només ens acosten al moviment comercial de poc després de la llibertat de comerç. De totes maneres, com a mínim, ens permeten ja assegurar l'existència d'uns lloretencs que exerceixen a Cadis –tema no tocat per ara, pel que fa a Lloret– i sospitar, doncs, possibles relacions anteriors. Pensem, per exemple, que Antoni Surís i Cristina Monter, matrimoni instal·lat a Cadis junt amb algun fill reben, l'any 1828 i des de Cuba, com veurem després, una carta d'un altre fill on els participa que s'ha casat i els recorda que voldria poder-los acompanyar aviat i ajudar-los *en la seva vellesa*. S'intueix que, ja en aquells moments, la parella deu ésser gran. I probablement és així perquè l'home, Antoni Surís, mor a principis de gener de 1829. Si li suposéssim uns setanta anys, per exemple, ens trobaríem que hauria nascut cap al 1759 i, per tant, que tindria uns vint anys quan es dona el Decret de Lliure Comerç. Al voltant d'aquestes dates deu girar la veritat. Caldria saber només, si algun familiar d'Antoni Surís el precedí en l'activitat mercantil a Cadis. Però, de moment, no podem aventurar res més.

Quines operacions concretes descobrim que feia, doncs, la família Surís? La primera carta que hem pogut localitzar– del primer lot de vint-i-dues que hem tingut a l'abast de la mà –és del patró Antoni Macaia, de Lloret, que el

QUADERNS DE LA SELVA, 4

març de 1811 ordena a Antoni Surís que vengui les dotze “pacas” o fardells grossos de cotó que té i en converteixi el diner corresponent en moneda “para cubrirse de todos los gastos”. Hi ha un afegitó (post data) que diu: “Vuestro tío Agustín Conill ha recibido la (carta) de la misma fecha 17 (abril) a la que no contesta por hacer esta mía bastante, pero dice escribirá otro correo”. Aquest Conill podria ser el després famós capità del bergantí “Santa Eulàlia” (Vaixell conegut, també, per “El Primero de Cataluña”), botat a l’aigua el 27 de juliol de 1821 i armat en cors abans de sortir per al seu segon viatge, a causa del perill de la navegació davant dels vaixells anglesos i nord-americans que protegien la sublevació de les colònies espanyoles. El “Santa Eulàlia”, en el seu tercer viatge, tornant de l’Havana –d’on havia sortit el 2 d’abril de 1825– cap a Barcelona, s’extravià de la corbeta “Diamante” que l’escortava. A les envistes de Gibraltar, el 12 de maig es trobà amb un vaixell pirata insurgent, el colombià “Vencedor” i s’inicià un combat. Després d’una lluita heroica i desigual, una canonada de l’adversari travessà el buc del “Santa Eulàlia” per la línia de flotació. La nau no es pot salvar. El capità –Agustí Conill– es resisteix a abandonar-la i ha de ser tret materialment a la força del seu lloc de comandament. El capità corsari enemic, J.W. Borthenton exclama: “*Homes com el capità del Santa Eulàlia no mereixen morir d’aquesta manera*”⁴.

El llistat de matriculats de 1807 que abans hem esmentat, relaciona no sols un Antoni Surís –possiblement el nostre home de Cadis o un seu familiar– sinó un Antoni Macaia i un Agustí Conill, efectivament. Per tant, podem suposar que es tracta dels tres homes contemporanis.

Si seguim l’ordre cronològic hem de comentar ara tot el bloc de cartes que ens ha facilitat Albert Virella. Com aquest historiador mateix ha explicat⁵, Antoni i Josep Fabré i Escardó eren dos vilanovins que el 1799 trobem establerts formant companyia amb dos socis més a Nova Barcelona, ciutat situada a la part oriental de Veneçuela, no gaire lluny de Cumanà. Allà tenien una botiga de roba, tot i que els veiem negociant igualment amb gèneres molt diversos. Quan les guerres d’emancipació de les colònies porten rebombori a Veneçuela, els germans Fabré fugen cap a Puerto Rico (1810). I a començaments de 1814 els trobem retornant a Vilanova, encara que un dels germans –Josep– està normalment a Barcelona. Des d’un i altre lloc, Antoni i Josep Fabré mantenen un actiu comerç i una de les seves persones de

4. VILÀ I GALÍ, Agustí M.: Les nostres veles Vol. I (1985) pp. 9-10 i Vol. II (1986). Pp. 18-19. Lloret de Mar.

5. VIRELLA i BLODA, ALBERT: “Del temps heroic en què el Penedès s’obrí al comerç amb Amèrica”, a Miscelània Penedesenca VII (1984). Pp. 265-288.

confiança és, per a la plaça de Cadis, Antoni Surís. Aquest els anirà escrivint de forma continuada –les cinquanta-dues cartes en són la prova–, cosa que ens permetrà seguir, amb força detall, les activitats.

El 30 d'abril de 1814, per exemple, Antoni Surís avisa els Fabré de l'embarcament de 50 paques de cotó en el llondro "Virgen del Carmen", del patró Joan Mataró i Domènech, i de 54 més en el "Virgen del Rosario" del també patró lloretenc Josep Macià. El preu del cotó puja.

Pel maig, Josep Fabré va a Cadis i compra més cotó que carrega a les embarcacions dels patrons Romà Carreras, Joan Mataró i Josep Macià. Antoni Surís escriu a Antoni Fabré comunicant-li l'immediat retorn del germà Josep, si bé l'adverteix que aquest pensava fer una escala a Motril "*por si algo podrían emplear*".

Els Fabré i els Surís normalment solen fer negocis a mitges –"nuestras sociales negociaciones" que diuen ells. Tenen emmagatzemada a Cadis una partida d'aiguardent de 137 pipes de la seva propietat, amb la qual pensaven fer un bon negoci, però no ha resultat així per la sobtada arribada de molt d'aiguardent a la plaça que ha fet abaratir els preus enormement. Aquest tema serà motiu de comentari a cada carta. En algun cas, Surís intentarà sortir de la situació mirant si en algun altre port les pot col·locar millor; per exemple, enviant-ne a La Corunya (18 de juny de 1814). També demana informes a Santander. El 14 de juny escriu: "*Acaban de llegar dos barcos mallorquines con 300 pipas de aguardiente Holanda y aceite y aún se aguardan más...*" Explica, també, uns dies després (24 de juny) que molts patrons del Masnou el que fan és tornar-se'n i mirar si venen el que porten a Gibraltar o a altres llocs.

També, sovint, es parla de la cotització dels "vales" reials, que devien ser una mena de bons de l'Estat d'aquell temps amb els quals també es podien portar a terme operacions de negocis a causa de la manca de diner en efectiu.

Aquest any de 1814 sembla que el comerç s'estanca a Cadis –s'acabava la Guerra del Francès... Surís escriu que a Cadis es veuen coses que mai haurien pensat (20-5-1814).

D'altra banda, amb la revolta de les colònies, interessen sempre les notícies que porten els vaixells arribats: "*Las noticias de Costa Firme son muy lisonjeras, pues aunque en poco tempo llevamos perdidos 2000 hombres, vamos consiguiendo ventajas*". (24 de maig). "*Ayer llegó a este puerto procedente de Puerto Rico la goleta Perla y según noticias que trae es que Bodes y Seballos estaban ya en Valencia*". (3 de juny).

També els negocis estaven en funció de la situació a la península. "*Los*

QUADERNS DE LA SELVA, 4

algodones estan igualmente parados —diu, per exemple,— *hasta saber la evacuación de Barcelona*". (3 de juny). És curiós que els francesos l'havien evacuada el 28 d'abril i a Cadis encara no en sabien res. Surís se n'assabenta per carta de Fabré del 31 de maig.

"*El estado de esta plaza* —escriu Surís el 3 de juny de 1814— *está muy abatido en asuntos de caldos, pues el aguardiente Holanda lo ofrecen ya a 96 pesos la pipa y sin compradores, motivo de la mucha abundancia, pues ha acudido bastante de ésa como igualmente de Mallorca, que se podría formar un mar de aguardiente*".

Sovint les indicacions són sobre operacions portades a cap. El 7 de juny Surís escriu a Fabré que li carrega en compte perquè els hi aboní 35.436 rals de billó i 4 maravedisos, meitat que li correspon per les 118 paques de cotó enviades i 110.072 rals amb 1 maravedís, meitat de l'aiguada de les 125 pipes i 24 mitges d'aguardent d'Holanda, que van comprar a compte meitat d'ambdós, al capità Cesáreo Goturo... Veu dificultats per a vendre les pipes.

De tant en tant passen comptes i Surís relaciona a Fabré la seva situació per veure si, com és lògic, coincideix amb la que, al respecte, l'altre té també anotada.

El 21 de juny Surís comunica a Fabré que, d'acord amb el que li deia, ha comprat per compte meitat de tots dos 60 fanegues de cacau Guayaquil a 27 pesos cada una a Dotras i Canadell. Diu que les remetrà per mitjà dels patrons Climent Conill i Josep Salvador, ambdós de Lloret.

Les cartes solen ser concises i purament comercials. Només de tant en tant hi ha alguna expressió una mica familiar. Diu, per exemple, que a través del patró Josep Domènech "*he recibido sus finas expresiones en la memoria del barrilito Malvasía y cestito de borregos, por la que todos los de la casa le tributamos rendidas gracias*". (21-6-1814). En una del 22 de juliol li fa saber que la seva filla Gertrudis ha tingut una nena a les 11 del matí.

En la carta on parlava del barrilet de Malvasia Surís preguntava, també, a Fabré si volia que les 600 unces d'or (del seu fons en poder de Surís) les enviés amb lletres o bé les remetés per mitjà de patrons de confiança. Normalment ho farà sempre d'aquesta segona manera.

El 24 de juny comunica una operació important. Diu que ha embarcat en el llondro "San Antonio", del patró Francesc Salvador, 25 saques amb 205 arroves de cacau Guayaquil, amb la marca SF, a 26,5 pesos la fanega; a la pollacra "San Francisco de Paula" del patró Climent Conill 30 saques amb 249 arroves 22 lliures, a 27 pesos i a la bombardà "San José", del patró Josep Salvador, 25 saques amb 224 arroves i 14 lliures a 28 pesos. Va

consignat tot a Vilanova, Tarragona o Barcelona, a Antoni Fabré o a Martirià Botet, si el primer no hi és. A la següent carta li envia la factura, per un total de 69.412 rals de billó i 8 maravedisos. Li'n deixa carregats en compte la meitat, és a dir, 34.706 rals i 4 maravedisos.

El 28 de juny de 1814 comenta la situació: *"Esta plaza empieza a hacerse terrible con las ventas a plazos, pues hemos experimentado en pocos días dos quiebras y por poco en una no me cogen a mí..."*.

Las operaciones tractades a distància i entre dues persones requerien una absoluta confiança d'una amb l'altra. La demostració queda clara amb les paraules de Surís a Fabré del dia 1 de juliol: *"En cuanto a su venta lo dejo en sus manos, pues conozco que nadie mejor que Vmd., que presencia las alteraciones que experimentan esos mercados, puede conocer mejor lo que tenga más a cuenta; por consiguiente, Vmd. hará de ellas lo que tenga por más conveniente, seguro de mi aprobación"*. Es necessita, també molta compenetració. A voltes, Surís envia cotó i cacau a Fabré i, mentrestant, aquest escrivia que fos venut a Cadis. Aquest creuament d'ordres i d'idees diferents es podia donar alguna vegada, ja que era molt difícil encertar la situació instantània de cada lloc. Per això, per exemple, més endavant, en una carta (16 de setembre) Surís recomana a Fabré: *"No deje de irme participando los precios i movimientos de ese comercio para calcular yo con acierto en las expediciones que sean fáciles de emprender. Aquí, los renglones de esa provincia no prometen ventaja alguna a menos que los aguardientes hiciesen baja de consideración, pues el papel, careciendo de embarques para América, como en la actualidad, carece de enajenación"*.

El 1r de juliol Surís comunica a Fabré: *"Esta misma tarde acaban de fijar y publicar bando prohibiendo la entrada de vino y licores en esta ciudad a menos que no se paguen los crecidos derechos que antiguamente pagaba, por consiguiente, quedará ahora más abatido este comercio"*.

Hi ha fallides d'empreses i jugades d'alguns comerciants. El 5 de juliol, Surís li diu a A. Fabré: *"Estimaria que reservadamente se sirviese Vmd. informar si Dn. Salvador Vidal posee en ésa bienes suficientes de que poder apoderarse, pues nos ha hecho una gran picardía a todos los cargadores de su bergantín y él ha sido apresado: la contestación de Vmd. la espero a vuelta de correo pues me interesa mucho"*.

Dificultats per a negociar: *"Por una goleta llegada a Puerto Rico tenemos noticias del Bergantín Diamante, que dicen haber sido apresado, con otro bergantín Romana al día siguiente de su salida"* (8 juliol 1814).

Hom constata la llarga duració de la situació dolenta dels aguardents: *"Ninguna mutación ha hecho este comercio del estado tan inaccionado en que por*

QUADERNS DE LA SELVA, 4

mi última citada se lo pinté; por consiguiente, siguen nuestras pipas de aguardiente Holanda sufriendo en almacén la mala suerte que en ellas nos ha depa-rado nuestra desgracia..." (12-7-1814).

26 de juliol: Insistència en el tema:

"Este comercio ignoro cual sea su futura suerte, pues a seguir como de presente, será necesario adherirse al Partido de buscar otro modo de vivir". I afegeix: *"El cacao Caracas, como escasea, de resultas de parecer cierta la prisión por los insurgentes el bergantín Diamante y Romana, piden 88 y 90 pesos por fanega".* Antoni Surís ha tingut un revés en els negocis i ho comunica: *"Amigo: No puedo menos de manifestarle mi desgracia. La Casa de Laffore se ha presentado en quiebra. Me ha cogido de 8.632 pesos. Puede Vmd. pensar el sentimiento de esta su casa, más de esto, lo sucedido con Vidal, espero que avisará de lo que le pedía, si tenía algunas prendas".*

Sembla ser que Fabré també hi va tenir pèrdues. D'altra banda, els negocis no tiren com caldria: *"Nada hacemos. Aquí cuenta cerrar el escritorio"* assegura Surís.

El 29 de juliol dóna compte a Fabré del líquid produït per 103 barrils d'aiguardent del 58% que havien comprat a mitges, com gairebé sempre, als patrons Joan Mataró, Francesc Guasch, Romà Carreras, Sebastià Surís i Romà Domènech i que diposità als magatzems de la "Segunda Aguada". Valor: 43.836 rals de billó i 8 maravedisos, menys despeses d'emmagatzematge, reomplir alguns barrils, correatge, etc. resulten 43.258 rb i 26 m., la meitat dels quals corresponen a Fabré.

12 d'agost: El patró lloretenc Joan Mataró i Domènech, del llondro "Carmen", porta de Cadis cap a Barcelona per lliurar a Antoni Fabré, a Vilanova o a Josep Fabré a Barcelona, 68 paques de cotó, marca SF de part d'Antoni Surís, amb un pes total de 71 quintars. El nòlit el paga a 3,5 ptes. per quintar i un 5% de *capa*. La *capa* era la gratificació que els noliejadors donaven al capità d'un vaixell per estimular l'interès que havia de posar en l'execució del contracte.

Les negociacions de "Vales" reials són tema d'informació, de tant en tant: *"En virtud de la orden que Vmd. me da —diu el 12 d'agost— para que le haga remesa de 16 vales de 600 pesos de la creación de mayo y 16 de la de enero, adjunto le remito a Vmd. 8 de la de mayo con nota de sus números... Los 8 restantes los enviaré por el próximo correo para evitar de este modo, en parte, los riesgos. Los de creación de enero aún no han vuelto de la renovación, pero cuando los tenga en mi poder, haré una remesa de los 16 en igual conformidad que los citados".*

I afegeix una nota informativa: *"Por una carta que ha recibido D. Segis-*

E S T U D I S

mundo Moret de Pedro Prats desde Santo Domingo, sabemos el rescate por un buque inglés del bergantín "Diamante" y "Romana" apresados a la salida de Puerto Rico".

El 19 d'agost de 1814 el patró Romà Domènech, de Lloret, del llondro "Nuestra Señora de la Victoria", s'emporta de Cadis, d'Antoni Surís, per entregar a Josep Fabré a Barcelona 150 unces d'or "cuño español". El cost de les despeses del viatge importa el 0,5%. Seguiran altres trameses en diverses dates. El patró Joan Bta. Casanovas, de Lloret, porta 150 unces el 3 de setembre. Josep Pujol, cent cinquanta més, el dia 24 del mateix mes, en el llondro "San Francisco de Paula". Francesc Salvador, setanta-cinc unces, en el llondro "Virgen del Carmen" el 5 de novembre, Joan Robert, setanta-cinc unces més en la bombarda "Carmen" el 21 de novembre, etc.

Surís comenta a Antoni Fabré que, per un patró arribat a Cadis en 10 dies des de Salou, sap que els barrils d'aiguardent de 58% van a 14 pesos i li recomana que si el preu baixa n'agafi de 100 a 150 barrils abans de la pròxima collita, a compte dels dos (a mitges) o si no, de la seva part exclusivament.

Notícies rebudes el 26 d'agost de 1814: *"La derrota de Bolívar, que fue mal herido, la entrada en Caracas i La Guaira de Boses, la libertad de Valencia y el alzamiento del sitio de Puerto Cabello"*.

El 2 de setembre Surís escriu a Fabré: *"Ayer tarde dio la vela para Montevideo con escala en El Jeneiro (sic) la corbeta Inés, su capitán Miguel Viera, en el que va de primer piloto mi hijo político Tomás Domènech"*.

Hom és testimoni dels raonaments especuladors: *"Estoy en trato de una partida de algodón de Jirón que piden 49 pesos a pesar de que otros piden 54. Si me lo dan por 47 pesos, que es lo que yo he ofrecido, la compro y la remitiré con el patrón Román Mataró"* (13-9-1814).

El 20 de setembre envia a Josep Fabré 50 paques de cotó Jirón i 18 de "San Andrés", carregades a la bombarda "Concepción", del patró Romà Mataró. El cotó Jirón importa 39.930 rals de billó i 28 maravedisos, i el de "San Andrés" 28.144 amb 4 maravedisos.

Una esperança del millorament del comerç de cotó. El 27 de setembre Surís escriu: *"Los algodones siguen con estima y aún más creo deberán tener en esa provincia con la prohibición de internar en el reino de los géneros ingleses. Las fábricas se fomentarán y trabajarán"*.

Antoni Surís se sorprèn, a vegades, de com actuen a Catalunya, veient com van les coses a Cadis:

"No sé —escriu el 4 d'octubre— qué piensan ahí con hacer aumentar tanto los aguardientes cuando aquí se hallan en la misma inacción ya avisada antes de

QUADERNS DE LA SELVA, 4

ahora mediante a que no hay mayor expendio ni para América ni para los países extranjeros".

Fabré ha venut la resta del cotó Caracas a 47'75 pesos el quintar.

Surís, més endavant, tornarà a comentar: *"No sé por qué en el campo de Reus se mantienen caros los aguardientes cuando en el de Tarragona se halla tan barato a proporción"*.

A Cadis, durant el mes d'octubre, es produeixen una colla de morts, hi ha una alarma general i el Governador O'Donnell ordena que es posi un "lazareto" en un indret anomenat "La Segunda Aguada". Com que és al costat d'on els Surís tenen els magatzems, reben l'ordre de tancar-los, cosa que acaba de dificultar els negocis. Surís protesta i diu que les malalties de què es parla, total no són res, que només moren una o dues persones diàries *"reunidas todas las enfermedades a que uno está expuesto"*.

Per carta d'un amic saben la capitulació de Montevideo el 23 de juny. Sembla que el Govern pensa enviar-hi 15.000 homes.

Un altre punt a tenir en compte en els negocis era la serietat en la qualitat del gènere. Surís escriu a Fabré (14 d'octubre) informant-lo que els barrils portats pel patró Sivillé —deu d'ells sense guia, cosa que li ha suposat despeses suplementàries— contien aiguardent de 26° escassos, quan hauria hagut de ser de 27 o 28. Diu que ja s'ha posat en contacte amb el proveïdor Salvador Soler de Reus perquè li aboní el que ell haurà de rebaixar quan li reclamin.

"Estas faltas —diu— sabe Vmd. muy bien que hacen desmerecer el precio a que se contratan". "Todo lo expuesto servirá a Vmd. de gobierno para que dé las gracias a su encargado de lo bien que lo ha servido aunque esta falta es tan general de los de Reus que una partida de barriles que ha traído un muchacho que ha venido recomendado a esta casa adoleció de lo mismo".

Una nota del 18 d'octubre diu: *"El amigo Salvio Vila, con su goleta y Dn. Pedro Prats, con su bergantín, han llegado ha dos días a este puerto procedentes de La Habana. A Salvio le saldrá mal el negocio, pues además de traer poco flete, por no permitírsele el barco, ha ido a emplear en tabaco, que tendrá que depositarlo"*.

Davant la puja dels cotons, comenta el 21 d'octubre, que un individu sol ha comprat tot el cotó Jirón que hi havia a 58 pesos el quintar amb la idea de repartir-lo i enviar-lo pels patrons Antoni Monter, Climent Conill i altres. Surís, en una altra carta (28 octubre) comenta que no entén com hi ha qui compra tant de cotó per a dur-lo a Barcelona on el comerç també està ben parat. Els cotons —diu— *"es el renglón que ni está expuesto a mermas ni deterioro de su calidad"*. Comenta la situació dels aiguardents: *"A los patrones últimamente llegados les cuestan los barriles 58% a 14 y 14½ pesos uno y el amigo*

E S T U D I S

Pablo Borrás de Torredembarra me está brindando con pipas de aguardiente de Holanda a menos de 50 pesos puestas a bordo".

Diu que li pinten la pròxima collita molt abundant i que els aguardents han de baixar, per tant, a Reus. "Y así, amigo, —adverteix— alerta para aprovechar la primera ocasión que se ponga a tiro".

Pel 25 de novembre, Antoni Surís deu estar més optimista i demana a Fabré que gestioni la remesa d'aguardents en barrils, del 58% o de pipes d'Holanda, a través de patrons de Salou o del Vendrell. "Los anclotes de aguardiente de Holanda —preveu— no dejarán de tener salida, si Costa Firme se compone".

El 29 de novembre Surís escriu: "Nos han quitado ya el derecho del 5% extraordinario, con lo que siquiera tendremos ese corto alivio".

Algunes vegades fa donar diners a algun patró perquè pugui fer alguna operació. Per exemple, el 23 de desembre ordena a Josep Fabré que entregui a Salvi Vila 1.000 duros en plata, que li abona en compte per 20.000 rals de billó. "Espero me diga si se sabe algo del pícaro de Salvador Vidal y si me puede dar algun camino para poder cobrar algo para echarme encima de sus bienes. I una nota humana: "Mi mujer dice nos venga a ver, siempre pregunta por Vdm., yo le digo que el frío lo tiene rendido. Todavía no lo conocemos a ésta".

El 10 de gener de 1815 Surís comenta: "De vino tinto, como cuanto había en bahía tanto ha comprado el Gobierno para provisión de tropas, que hoy han empezado a embarcarse para Montevideo". El 29 de maig de 1815 un Surís Esqueu, des de Lloret, escriu a Antoni Surís oferint-li la possibilitat d'interessar alguna quantitat en la construcció d'un vaixell nou que està fent construir a Arenys, amb el seu cunyat Esteve Vilallonga. Pensen tenir-lo a l'octubre vinent. Antoni Surís contestarà (14 de juliol) que hi posa 1/16è ell i 1/32è a nom del seu gendre Tomàs Domènech.

El mateix Surís Esqueu escriu a Antoni Surís el 30 de gener de 1816 i li diu: "Respecto de haber encontrado partida de carga para Cuba, he determinado emprender viaje por dicha plaza, por cuyo motivo hablé con su cuñado José Monter por si él me entregaría de cuenta de Vmd. lo que tuviere a bien poner la ejecución y quedamos en que escribiese a Vdm."

Pero, decididament, no anirà a Cuba, i en una altra carta (18 de febrer) explica a Antoni Surís: "Con motivo de no haber querido embarcar nada los que habían ofrecido cargar por el viaje de Cuba, por razón de estar los caldos tan bajos de precios en toda la América, hemos determinado emprender viaje para Rusia por cuyo motivo hablé con su cuñado Monter y me dijo que si quería me entregaría lo que perteneciese a Vmd. por el cambio... que lo demás escribiese a

Vmd. lo que tuviere a bien poner a la expedición, de lo que resulte escribiría a D. Martirián Botet, que él en caso me lo mandará tomar en Tarragona". De la relació Surís Esqueu-Antoni Surís queda finalment una altra carta del 26 de març de 1816 en la qual el Surís Esqueu de Lloret diu que, seguint les ordres d'Antoni Surís, ha pres 150 lliures de Monter, del 1/16è que té en la seva pollacra i 75 lliures del 1/32è del gendre Tomàs Domènech, com ha fet d'altres interessats. Li explica que el valor del vaixell és de 9.200 lliures. Afegeix que "*lo que pertenece a los fondos de los interesados este viaje, he arreglado darles todo lo que produzcan sus intereses, sin comisión ni parte de beneficio*". "*Pasado mañana —concreta— pienso quedar listo de cargar los tapones y corcho, sino pienso cargar algun poco renglones de Cataluña*".

El 26 de novembre de 1817 tenim constància que Isidre Arràs, des de la Corunya, envia una lletra de canvi per valor de 3.307 rals i 10 maravedisos, pagadora a nom d'un tal Ramon de la Barca, al càrrec d'Antoni Surís.

La Casa Surís devia assegurar els nòlits i els viatges de diversos vaixells. Veiem com Pere Gil, des de Barcelona, el 13 de maig de 1820, encarrega a Antoni Surís que assegurí el retorn del seu bergantí "Constancia", que comanda el capità Joan Baptista Surís, possiblement un parent de l'Antoni. El dia 17, però, li demana que ho sospengui perquè el vaixell ja ha arribat a Cartagena, procedent de l'Havana, i el viatge s'ha fet sense novetat. Ens assabentem, de passada, que porta 225 caixes de sucre que pretén vendre a Cartagena mateix si el preu és bo, o a Alacant o bé a Barcelona.

El desembre de 1822, els Surís havien assegurat el viatge d'anada i tornada del patró lloretenc Agustí Galí, per un total de 23.713 lliures i 17 sous (més concretament es tracta d'una assegurança de 17.374 lliures i 17 sous d'anada i la resta referida a la tornada). El 21 de gener el pare del patró avisa Antoni Surís que té enviada a Pau Guimerà, del Vendrell, l'esmentada quantitat perquè la hi traspassi. Cal subratllar que la carta de J.L. Galí és —dins de la brevetat— abundosa en detalls. "*Tengo a mi hijo Ramon a Génova*", diu textualment, la qual cosa ens demostra que la família Galí tenia membres viatjant i comerciant per arreu —circumstància que passava sovint en les famílies lloretenques d'aquell temps— i, d'altra banda, ens demostra la pervivència encara del comerç pel Mediterrani, que no havia quedat desplaçat del tot pel de l'Atlàntic sinó que, a vegades, com hem comprovat en alguns itineraris de viatges, es complementaven.

La carta té, després, unes frases curtes però prou eloqüents. "*Todos seguimos sin novedad —diu—, pasando una de fría y otra de caliente*". I una informació que deixo en l'ortografia original: "*Aulot abido grande carnisseria, nada*

sabemos de fixo". És ben cert que pel gener de 1823, a Olot –aquesta seria la grafia correcta– hi va haver una de les batusses més cruentes entre reialistes i constitucionals, centrada al voltant del convent del Carme, on els facciosos tenien assetjats els milicians governamentals i obligaven, fins i tot, els propis familiars dels que hi havia dintre, a calar foc a l'edifici. Van haver-hi pares i fills enfrontats des de diferents bàndols i es comptabilitzà un centenar de morts un cop passada la batalla. Galí, doncs, estava molt en el cert quan explica a Antoni Surís la carnisseria haguda a la capital de la Garrotxa.

Encara que sigui també de passada, volem constatar una cosa que ens sembla important. Aquest i altres comentaris recollits en altres tantes cartes, ens posen de manifest que les relacions comercials entre aquella gent no eren tan seques i concises, limitades a la part material, sinó que estaven envoltades d'un clima amical. S'ajustaven més que mai al concepte de *relacions humanes*.

Antoni Surís devia tenir propietats a Lloret, plantades de vinya i devia comercialitzar-ne el vi sempre que fos possible. Galí l'informa –“*para tu gobierno*” li diu– que Bonaventura Durall portava un barril de càrrega i Salvador Perabot dos. “*Es de tu cosecha* –li adverteix–. *Viene con la marca A.S. No es vino como el del año pasado. Le puso un poco (de) refuerzo cuando hizo el vino. Ahora no le puso porque no tenía*”.

El dia 11 de novembre de 1829 un tal Manuel García Rivero també parla, des de Gijón, de la cobertura d'una pòlissa firmada al seu favor pel capità Larré, de la goleta francesa “Los dos hermanos”, que va carregada de blat de moro. L'import de la pòlissa és de 1312'45 francs i diu que s'encarreguin de cobrar-la, canviant la moneda posteriorment.

“*Aunque el destino de dicho barco es Marsella* –explica– *hasta cuyo puerto corro yo el riesgo, teniendo como alguna presunción de que en el caso de que arribe a ese puerto, su consignatario se hará descargar el maíz que lleva desde Bayona* –devia haver donat, doncs, tota la volta a la costa atlàntica– *para este caso hago a V. la expresa remesa, suplicándoles se sirvan recoger de dicho capitán Larré los reales de vellón que importen los expresados 1.312'45 francos al cambio corriente en esa plaza del papel de Marsella o, no le habiendo corriente, el de París, abonándolos en primera partida de mi cuenta. Como estoy asegurado hasta Marsella, es inútil ninguna pretensión que el capitán pudiera hacer a V. para descuento sobre aquella cantidad total*”, li adverteix.

Des de Màlaga, el 13 de desembre, José Sánchez, informa haver rebut la còpia de la pòlissa d'assegurança practicada per compte seu de la càrrega del vaixell Sant Antoni. “*Espero me avisaran* –afegeix– *si ese mercado mejora algo*

de precios de vino y frutos y si antes resolviese alguna remesa, les daré aviso en tiempo".

Alguna vegada l'assegurança devia haver-se d'aplicar si les coses no havien anat bé i, per tant, s'havien de recollir informacions i testimonis. Això sembla deduir-se de la comunicació que envia Josep Reverter des de València a la firma "A. Surís e hijo".

"Decía en mi anterior —comenta d'entrada— que por no estar aún formado, no incluía a Vs. el testimonio del naufragio del laúd del patrón Francisco Reverter —es tracta del pare del qui escriu—, mas ahora, como mi principal objeto no era más que aborrrar los gastos y salir pronto del tribunal, me hizo presente el patrón que no creía necesario sacar tal testimonio, que si acaso Vs. después lo necesitasen, avisándolo, se sacaría, aprobé su pensamiento y si acaso Vs. lo necesitan, podrán avisar a mi Sr. Padre y se lo mandará sacar...".

Moltes de les cartes que arriben a mans dels agents Surís tenen per finalitat posar-lo en antecedents de la pròxima arribada de mercaderies, a fi que se n'ocupin, negociïn bé els preus i l'operació surti avantatjosa.

Pere Serdà i Sust, des de l'Havana, avisa (30 novembre 1820) que amb la fragata espanyola de guerra "Constitución" (capità Rafael de Santibáñez) per compte i risc dels germans Serdà de Puerto Rico, remet 219 unces d'or o sigui 3.504 duros.

Parlant d'or, el 19 de maig de 1832, Maria Teresa Gorgas Vda. de Morera, des de Sitges, escriu a Manuel Coll, a Cadis, i en cas de no localitzar-lo, a Antoni Surís (fill) dient que el seu fill Maties, des de Montevideo, envià 12 unces d'or a través del Sr. Bonaventura Coll, el qual, posteriorment, morí, i que encara, doncs, no ha tingut notícies del diner. Prega que li enviïn a Sitges o a Barcelona, dirigit al Sr. Cristòfor Casañas i Pasqual, o que el lliurin al Sr. Joaquim Permanyer a Cadis mateix. Deduïm, lògicament, que el Manuel Coll a qui s'adreça la carta és fill del difunt Bonaventura Coll.

Ens fa l'efecte també, que Manuel Coll devia tenir un altre germà a Buenos Aires i ambdós devien haver-se de repartir l'herència. Antoni Surís degué quedar encarregat de vetllar pels interessos de Manuel i reclamà la seva part a l'altre germà resident a l'Argentina, dels béns que el pare havia deixat allà. Amb data 12 de març de 1834, el Coll de Buenos Aires —la carta no té firma, no sabem per què— escriu a Surís, tot sorprès:

"No sé —li diu— cómo ha podido dudar de la verdad y buena fe con que se ha vestido el inventario de los bienes únicos que mi finado padre tenía y dejó en éstas, sin otro apoyo que la relación inexacta de un hermano..." "Es muy justo —asegura— que se satisfaga a V, de los suplementos que ha hecho a mi hermano D. Manuel durante el tiempo que residió en ésa". Però li subratlla: "V. no

E S T U D I S

puede considerarse sinó como un fideicomisario o encargado de recaudar aquella parte de herencia que mi padre eventualmente tenía en ésa al tiempo de su fallecimiento, para retenerla en su poder hasta tanto que el verdadero albacea de nuestros bienes le ordene la entrega de ellos para el efecto de reunirlos a la masa común de los bienes que debe existir en el país donde se hallan todos los herederos y los jueces ante quienes y con los cuales debe ejecutarse la división y partición de ellos”.

Els avisos d'arribada de mercaderia a través dels diversos vaixells, com hem dit, abunden. Es parla de cacau, sucre, blat, sal...

Des de Santo Domingo, Lluís Ribas, el 8 de setembre de 1820, explica a Antoni Surís que té embarcat en el bergantí americà Francis, que capitaneja Guillem Getman, per compte i risc de Fèlix Soler de Vilanova i a la consignació dels Surís, 16 sacs amb 17 fanegues i 58 cs. de cacau de Maracaibo, que s'hauran de vendre al preu corrent a Cadis. Li encarrega que inverteixi després els diners en sarga de Màlaga, tafetà doble i “piquins” (?), que enviarà així que pugui a Ferran Grau Pera, a Puerto Rico. *“Si antes de hacer proporción para Puerto Rico —adverteix Ribas— la hubiera directamente para este puerto o con escala, en ese caso hará V. remisión a mí”.*

J. Donvet avisa des de Gibraltar (14 de setembre de 1824) de l'arribada d'un xàvec anglès, de nom “Júlia”, amb 200 caixes i 50 canastes de “masa” (?) que un tal Carles Margaria li va dirigir d'ordre i compte dels Surís. També fa referència a una altra remesa de 250 caixes i 50 canastes, amb el xàvec anglès “Union”.

Francesc Copicter, des de Dènia (12 febrer 1829) dóna la conformitat a l'apunt que li ha estat fet al seu càrrec de 584 rals de billó i 17 maravedisos, valor de 129 sacs buits que va vendre de compte dels Surís. (A la mateixa carta informa del preu del blat “Mescilla” a Sevilla: 12 pesos).

Per una escriptura feta a Barcelona, sabem que Antoni Surís, fill de Cadis, tenia un falutx anomenat “El Gaditano”, de la matrícula de Cadis mateix, de 25 tones i un valor de 200 duros i necessitava un patró o pilot. Josep Domènech, des de Lloret, autoritzat per Surís per escriptura del 26 d'agost de 1828, li escull per a portar a terme aquesta feina Joan Parés, també fill de Lloret, i amb data del primer de setembre de 1831 s'estableixen, davant de notari, les condicions definitives.

Martirià Botet —la família Botet era una de les importants de la vila—, des de Lloret, escriu el 14 i el 19 de maig de 1838 a la Vídua d'Antoni Surís (pare), Cristina Monter, cosina seva, recomanant-li que assessori el seu nebot Antoni Vilà, capità del bergantí “Rápido Catalán”, que passa a Cadis a carregar 3.000 quintars de sal per a Montevideo. Li comunica, també, que el capità Bonaventura Durall i Robert continua carenant i aparellant el vaixell,

cosa que, d'altra banda, posa de manifest que als Surís de Cadis els interessava tot el moviment navilier i mercantil lloretenc, amb el qual devien estar prou en contacte.

Un mes abans, el 18 d'abril de 1838, Baldiri Pell, des de Sevilla, escriu a la casa Surís informant que té embarcades 1.200 fanegues de blat i 43 sacs de llana en el místic "Virgen del Carmen" del patró Josep Morguch, el qual vaixell seguirà viatge l'endemà cap a Cadis, per a traslladar-ho a la pollacra del propi Baldiri Pell. Aquest explica a Surís que ha agafat, també, 36 pipes de sucre, però que, seguint el seu consell, les ha agafat a nòlit i no per compte seu.

La família Surís serveix sovint d'enllaç, per tal d'entregar cartes, la majoria també de caràcter mercantil, als capitans dels vaixells que passen per Cadis. Antoni Bascos, per exemple, el 10 d'octubre de 1837 envia a Antoni Surís una carta perquè l'entregui al capità Pere Busot, de la pollacra "San Antonio", el qual, des de Santander, el 15 de setembre passat li anuncià que anava cap a Cadis. Surís devia ser considerat realment un home de confiança. Per això Bascos li diu: "*Al mismo tiempo le estimaré le dirija en las operaciones que intente hacer*".

Des d'Alacant, un altre comerciant –la firma és il·legible– envia una carta per al capità Domènec Galí, del quetx Sant Romà, que sembla que passarà per Cadis procedent de Vigo. Informa, també, els Surís que els preus del sucre a Alacant estan entre 29-30 i 39-40 rals de billó l'arrova castellana (preu de la mercaderia a bord). Adverteix que hi ha hagut mala collita de grans en el país, àdhuc a la Manxa, i que el gra de sement va a 18... I completa la sèrie de preus amb aquestes dades: "El cacao Caracas, de 6 a 6 1/4 (rals de billó), Trinidad 3 1/4 y Guayaquil, 2".

Pau M. Albà, el 9 de juny de 1825, parla de la venda que ha fet de tres mil peces (no diu de què) a 107 duros i 1/2, que espera que serà de l'aprovació de Surís. Diu que anteriorment li havien ofert a 105 duros el miler, de 1.200 peces. Parla, també, dels aiguardents, que estan sense preu per no tenir, de moment, compradors, i dels vins, que van a 3 duros la carga. Comenta, de passada, que el patró Agustí Reverter ha descarregat farina a Tarragona i ja és a Barcelona.

Bonaventura Durall, des de Santander (14 de juny 1837), comunica als consignataris Surís que ha rebut totes les instruccions que li han tramès per mitjà de dues cartes. Una de les ordres és la de passar a Sant Sebastià, cosa que pensa portar a terme, tot i no tenir-ne gens de ganes. "*Es muy expuesta esta ida*" –diu. No obstant, afegeix: "*Mañana, si el tiempo lo permite, salgo para dicho destino*".

El temor del capità Durall es basava en els problemes polítics i militars que havia originat la primera guerra carlista (1833-40), que havien donat lloc a alguns fets violents i a l'escalfament de l'ambient. Ell mateix sembla insinuar-ho a mitges, a la carta: *"En este viaje y cargamento me miro algunos enredos por ser cosa de Rey. Dios quiere no sea nada, así que deseo descargar y verme cobrado de los fletes para salir de laberintos"*.

Com fan els transportistes i camioners d'avui dia, els capitans de vaixell procuraven trobar mercaderies per a portar de retorn i aprofitar el viatge. *"Tengo dejado en ésta —escriu Durall, referint-se a la ciutat de Santander— una nota al consignatario que me dio Campo, que si sale flete para la Havana y Puerto Rico me lo avise en San Sebastián, por si me conviene o no, y en este caso volveré a pasar en ésta tanto de flete de ida como de ida y vuelta, que de todo le daré aviso de lo que opere, si me conviene o no, para gobierno"*.

També Durall parla de preus: *"Los fletes de garbanzos, como dice al conocimiento de pagarlos en ésta de San Sebastián, esta casa no tiene fondos y, en este caso, no tendré otro recurso que hacérmelos pasar allá por no tener que volver en ésta y hacer gastos nuevos, que puede me costara 1/2 ó 3/4 ó 1%, que así lo tenemos tratado todo por gobierno"*.

Insisteix en el moviment comercial: *"Los fletes para América son escasos y muy bajos —precisa—. Yo, a no ser un flete regular, no me conviene, por los muchos gastos que se ocurren, que para trabajar para demonio y pasar la mar de balde, siempre hay lugar. Pipa ni candel no hay, la harina está fuera de precio, pero, en fin, yo no dejaré de hacer toda diligencia antes de venir de vacío"*.

En aquesta darrera carta hem vist com la situació política i social podia interferir, sovint, els negocis. Comprovem, en altres cartes, com els comerciants primer s'assabenten de les possibilitats i del moment que viu el país. El 3 de juliol de 1822, per exemple, en ple trienni constitucional de Ferran VII, Sebastià Ribas i Soler, des d'El Ferrol, escriu als Surís dient que el capità Miguel de Triviño farà escala a Cadis per a informar-se de si hi ha o no desavinences entre el govern espanyol i la Regència d'Argel— suposem, està clar, que vol dir la Regència d'Urgell, dels reialistes aixecats contra els constitucionals— i, en cas de no haver-n'hi, que segueixi cap al seu destí de Tarragona, i si hi ha guerra, procurarà —diu— vendre-ho al preu més avantatjós, previ avís.

Tota la perifèria espanyola, per dir-ho d'alguna manera, ha anat apareixent en l'encapçalament de les cartes o en el seu contingut, prova de l'extensió de les relacions comercials, (sense oblidar les referències a ciutats americanes). Donant la volta a la península en el sentit de les agulles del rellotge i partint de Sant Feliu de Guíxols, d'on surt una de les cartes cap a

Cadis, tenim Lloret, Barcelona, Sitges, Vilanova, València, Dènia, Alacant, Màlaga, Gibraltar, Cadis mateix, Sevilla, Vigo, La Corunya, El Ferrol, Gijón, Santander i Sant Sebastià. Si aquests punts de partida de la correspondència apareixen de l'anàlisi només de 22 cartes, hem d'entendre que si haguéssim pogut tenir accés al gros volum d'altra correspondència que anys enrere, pel que ens han dit, les acompanyava a la casa d'on foren tretes, hauríem pogut fer un estudi seriós i exhaustiu d'una bona part de les relacions dels lloretencs a les primeres dècades del segle XVIII. Llàstima que no hagi estat així.

Remarquem, també, una cosa important. Tot i que la correspondència vingui d'arreu de la península, val la pena adonar-se que els cognoms de les persones que escriuen, amb els quals els Surís es relacionen, —els Ribas, Serdà, Soler, Galí, Reverter, Pell, Albà, Durall—, són, en la majoria, ben catalans, la qual cosa ens fa intuir l'establiment o l'estada temporal de gent nostra a les principals ciutats per on es desplegava el trafic comercial, situació que subratlla, una vegada més, la dimensió emprenedora d'aquells catalans.

Anem per les darreres cartes. Hem guardat fins ara les de caràcter familiar.

L'1 de maig de 1828, des de l'Havana, Salvador Surís i Monter i M. Josepa Llobet de Surís escriuen als pares del primer a Cadis i els fan sabedors del seu matrimoni. Diuen: "*Queridos padres: Ponemos en conocimiento de Vdes. que habiéndose ya enteramente retablecido Salvador, nos enlazamos con el ymeneo (sic) el dia 16 de marzo último, cuya noticia, persuadidos que les será satisfactoria, ponemos en conocimiento de Vdes. para que igualmente la noticien a todos nuestros hermanos para (que) nos acompañen unidos en nuestra satisfacción; esperamos que bendecirán Vdes. este enlace y que nos ordenarán cuanto sea de su agrado, pues siempre nos tienen aquí dispuestos a sus órdenes, persuadiéndose de nuestro acendrado cariño hacia sus respetables personas que anhelamos abrazarlos cuanto si nuestra suerte nos proporciona bienes con que poder regresar a esa nuestra adorada patria y ser el apoyo de su vejez. Saluden a todos nuestros hermanos con el afecto más sincero y Vdes. dispongan de estos hijos que de corazón los aman*".

Intuïm una pràctica prou interessant d'aquelles famílies: cada fill ha après a campar-se-la pel seu compte i a fer la seva fortuna amb l'esforç propi, Salvador Surís, que acaba de sortir d'una malaltia, el trobem a Cuba, acabat de casar. I encara no deu pas estar prou ben situat per a tornar a casa, a jutjar per aquesta clara exposició que fa quan expressa el desig de poder abraçar aviat els pares "*si nuestra suerte nos proporciona bienes con qué poder regresar a esa nuestra adorada patria*". Àdhuc, pensem que en aquesta frase hi ha una

velada petició d'ajuda. Qui sap si aquest Salvador Surís s'havia desmarcat de la família sense l'aquiescència d'aquesta, o s'havia casat contra la seva opinió, etc... Perquè, una cosa ens sorprèn una mica: sembla que a Cadis hi ha més d'un germà o, fins i tot potser tots els germans, tota vegada que dóna records "*a todos nuestros hermanos*"... Era ell l'excepció? Però aquestes qüestions familiars les deixarem de banda. En tot cas, insistirem en la voluntat d'aquest jove matrimoni de ser, també, el recolzament de la vellesa d'Antoni Surís i Cristina Monter. Però Antoni Surís morirà a primers de gener de 1829. El dia 15 la casa ho fa saber als seus clients i gent relacionada amb ells i assegura que la raó comercial continuarà fins i tot amb el mateix nom de "Antonio Surís e hijo", i amb un fill, doncs, que es diu com el pare. Tot això es dedueix de la lectura del primer paràgraf de la carta de Francesc Copicter des de Dènia, del 2 de febrer de 1829, quan escriu: "*Mucha pena me ha causado la triste noticia que me anuncian en su circular de 15 del pasado, del fallecimiento de mi buen amigo Dn. Antonio Surís (q.e.p.d.), quedando por ello obligado a rogar a Dios les conserve la vida para rogar por su alma... Quedo enterado de que la casa correrá bajo la misma razón que hasta aquí, habiendo tomado nota de la firma de su señor hijo Dn. Antonio*".

Aquest Antoni Surís, fill, escriu el 30 d'abril de 1832 al seu oncle Antoni Dorch, de Lloret, interessant-se per la seva salut, ja que, per carta d'ell del 9 d'octubre, sabia que havia esta malalt. Pel seu sogre, sabia també que l'oncle Dorch s'havia traslladat de casa per a viure en un lloc més tranquil. Surís li promet ajuda, si cal, dins de les seves possibilitats; però presentim ja una certa davallada de la casa consignatària, algun problema conjuntural, si més no, i, malgrat tot, trobem ben manifesta la serietat d'aquell temps pel que fa a mantenir els tractes i al concepte que mereixia la paraula d'una persona.

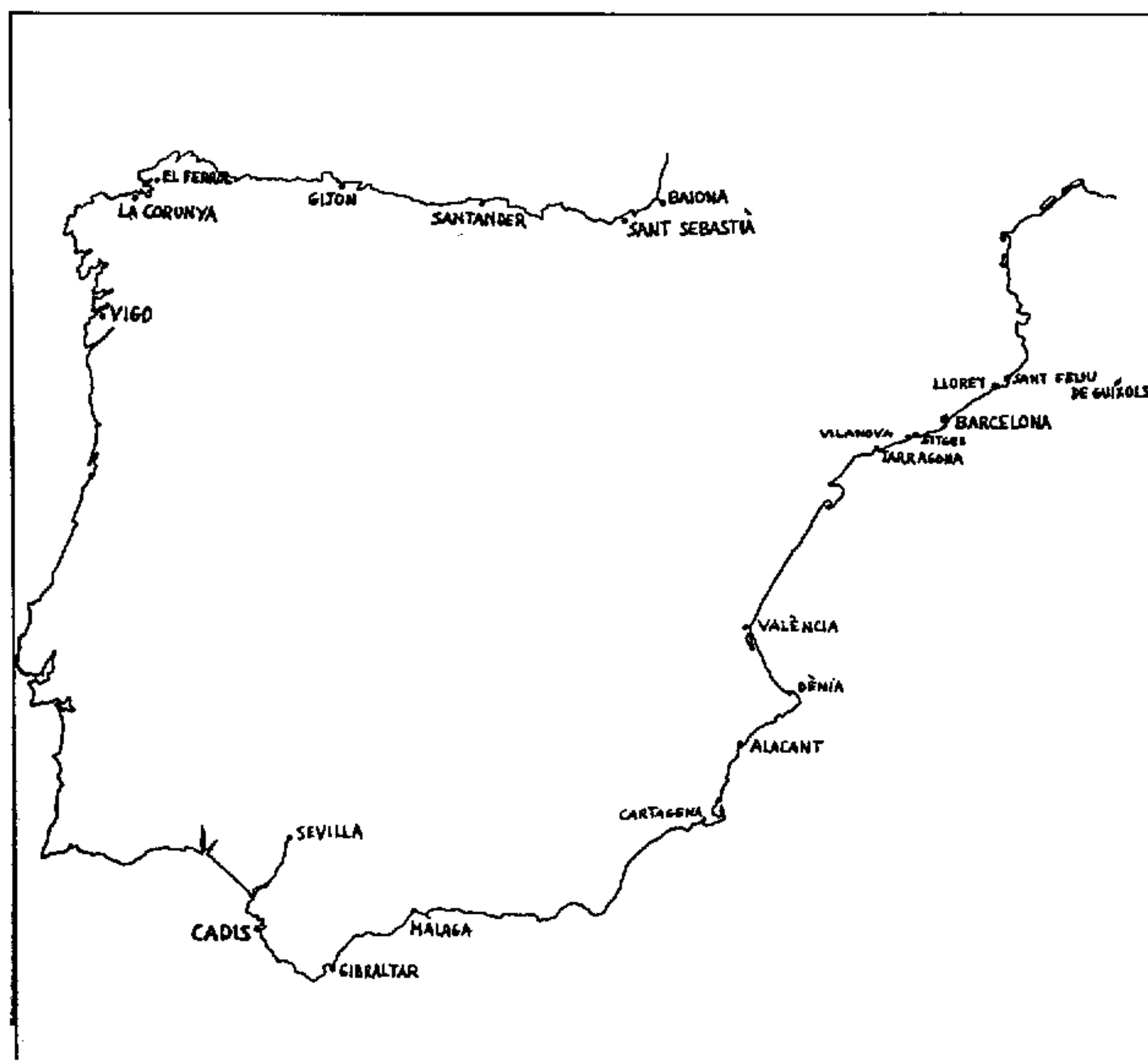
"... *a medida que pueda —li diu— no le faltará algún socorrito y ojalá me pudiese yo ver desahogado, que entonces otra cosa fuera. En fin, Dios quiera darme fuerzas para todo y me ayudara en mis apuros, para yo hacerlo con Vm. pues en el presente, Vm. sabe mi situación cuál es y debo acudir primero a cumplir mi palabra en lo que pende mi honor i conducta*".

No sabem quan acaba l'activitat d'aquesta casa consignatària. Com dèiem a l'inici el que ens ha semblat interessant és treure a la llum la seva existència. No devia ser pas tan modesta com això. Per un rebut de l'1 de novembre de 1821 sabem que ja disposava d'apartat de correus i en pagava, anualment, per avançat, 80 rals de billó. I les seves trameses de correspondència i efectes mercantils cap a altres punts de la península devien ser sovintejades no solament per via directa i personal, a través dels vaixells que feien escala a Cadis, sinó a través de la xarxa de Correus. D'aquest darrer cas només hem trobat

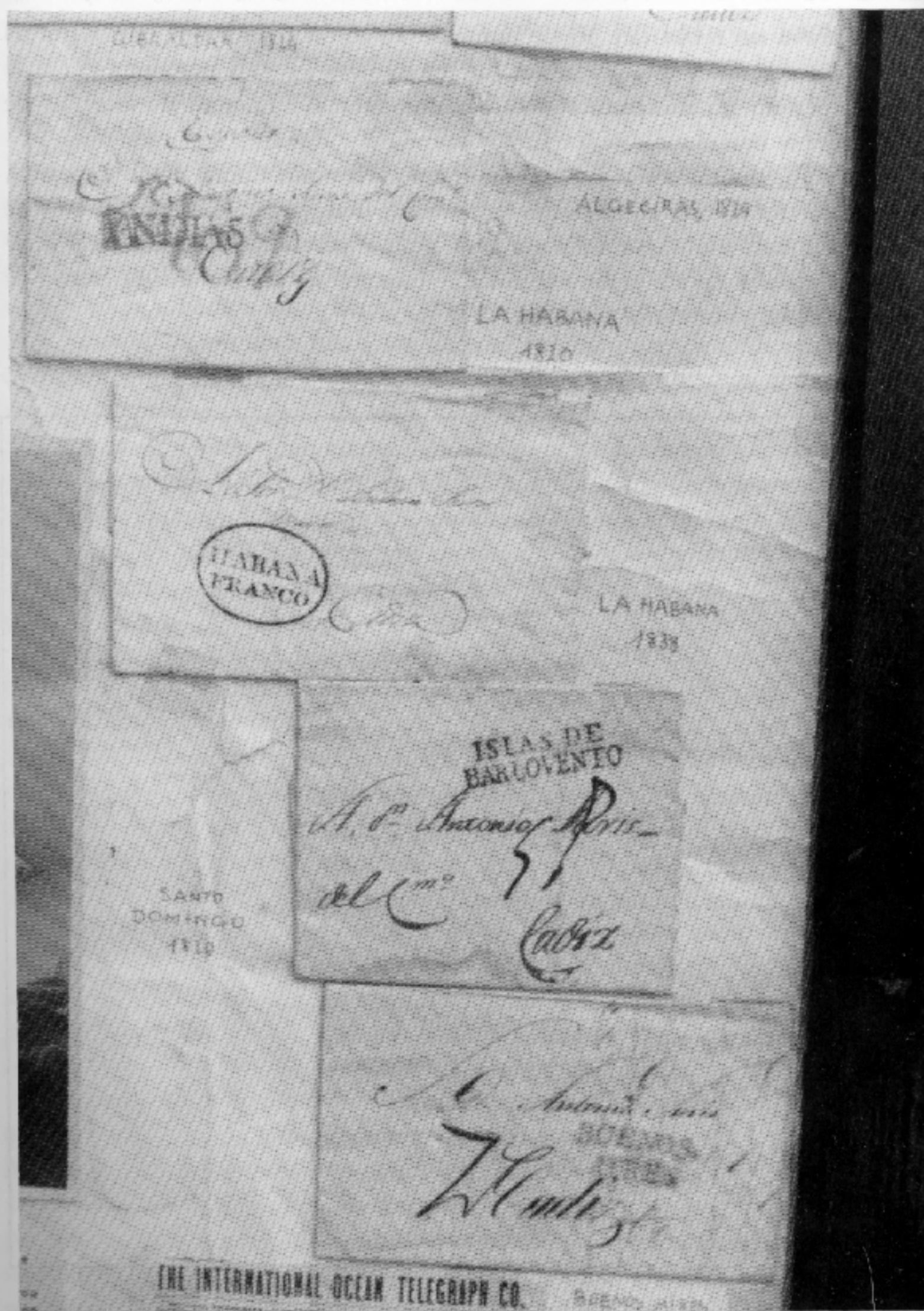
QUADERNS DE LA SELVA, 4

com a prova un rebut del 30 de maig de 1836 on consta que Antoni Surís (recordem que ja es tracta ara del fill) ha satisfet 22 rals per drets per a la Renda, per un certificat entregat a l'Administració Principal de Correus de Cadis, per a Barcelona.

Fins aquí, doncs, tot el que les vuitanta cartes han donat de si. Esperem, algun dia, trobar més informació. Tot i això, hem pogut reconstruir, bé que elementalment, l'ambient mercantil, la vida comercial, el neguit i els interessos d'aquella època utilitzant un cas concret: el de la família Surís, de Lloret de Mar, installada a Cadis.

La correspondència dels Surís de Cadis demostra que mantenien contactes amb tota la perifèria espanyola.

Algunes de les cartes enviades de diversos llocs a Antoni Surís, a Cadis.